Andrei KOZÎREV:

PARTIDUL RĂZBOIULUI E ÎN OFENSIVĂ

ȘI ÎN MOLDOVA, ȘI ÎN GRUZIA, ȘI ÎN RUSIA

MINISTRUL DE EXTERNE AL RUSIEI AVERTIZEAZA DESPRE PERICOLUL LOVITURII DE STAT

— Andrei Vladimirovici, astăzi, după întîlnirile la nivel înalt de la Dagomîs și Istanbul, situația în Transnistria și Osetia de Sud, precum și în jurul acestora, pare-se, s-a atenuat întrucîtva, s-a ajuns la unele înțelegeri cu liderii Moldovei și Gruziei. Și iată că unii consideră că aceasta e o rezultantă a poziției dure, manifestată de conducerea Rusiei, a amenințărilor de-a recurge la forță față de aceste republici. Sînteți de acord cu aceasta?

— Nu! Însă nu-i un punct de vedere nou, ci vechea logică a regimului sovietic. Primitivismul politic e o acțiune la nivel de reflexe, cînd există doar un răspuns — violența. Situațiile ce îmboldesc la aplicarea forței sînt create cu ajutorul unor manipulări la prezentarea informației pe linia fostului K.G.B. și a departamentelor militare. Nu-i atît o informație completamente deformată, dar de-o anumită coloratură, tendențioasă. Mai întîi se stăruie să se obțină o reacție cumpătată: «Trebuie să-i susținem pe-ai noștri». Iar «ai noștri». cel mai adesea se dovedesc a fi extremiști. Și acestor extremiști li se dă de înțeles aluziv, la ureche: «Veți fi susținuți». Apoi «le furnizează» un lot nu prea mare de armament, se procedează la pregătirea grupurilor de ostași... Cealaltă parte reacționează adecvat. Căci doar și acolo sînt extremiștii! Bunăoară, în Moldova, unde acum se creează departamentul militar, care, de asemenea, poate să iasă de sub control. Spectrul moderat este șters de avalanșă, tot mai tare răsună învinuirile de «trădare, insuficiența credinței», «diplomația zîmbetelor» — și iată-ne în iureșul încăierării sîngeroase!

Există diferite versiuni în privința ultimei tragedii de la Bender. Ba că polițiștii i-au atacat pe gardiștii din Transnistria, ba că ultimii i-au atacat pe polițiști. Nimeni acum nu poate da vreo deslușire clară. Însă chiar dacă Chișinăul are dreptate și acțiunile lui au avut un caracter de răspuns, e clar că Moldova a abuzat de forță. Dar asta nu înseamnă că și Rusia trebuie să se includă în politica acțiunilor violente, că la abuzul Moldovei trebuie să răspundă cu abuzurile sale.

În Afganistan acest model a fost aplicat din plin — «la un cartuș să se răspundă cu zece», și la ce s-a ajuns? Am răspuns noi cu aruncătoare de mine, cu tancuri, cu atacuri de aviație, iar pînă la urmă cu rachetele R-300 — deacum în timpul lui Gorbaciov, — și pînă la urmă am sfîrșit-o tragic și noi, și Afganistanul. Deci iată că oamenii antrenați în aceste evenimente încearcă să aplice aceeași logică, de parcă n-a fost strașnică experiența afgană. Logica e următoarea: dacă în Moldova se impune «partidul războiului», apoi hai și noi să dăm puterea în mîinile acestui partid. Dacă în Gruzia Gamsahurdia sau adepții lui omorau oamenii, apoi hai să-i omorîm și noi pe gruzini! La ce bun să comunicăm cu Șevardnadze, cînd putem să bombardăm orașele gruzine?!

— **Dar ce-i de făcut, totuși? Căci doar nu putem sta și privi cum sînt omorîți oamenii în Transnistria și în Osetia de Sud?..**

— E nevoie de-o anumită duritate. Dar în nici un caz de duritatea soluționărilor prin forță, ci de-o reacție severă bazată pe drept. Nu ne putem asemui celora pe care-i chemăm la ordine. Judecata lui Lynce se face la repezeală, dar procesul de judecată normal e de durată. Vom da oare preferință primei?

Aplicarea sancțiunilor față de Moldova e o cale posibilă, dar putem recurge la atare metode numai cînd toate celelalte au fost epuizate. Să revenim, însă, la exemplul iugoslaviei. În timpul ultimei vizite ne-am convins de faptul că armata care luptă în Bosnia și Hercegovina e aprovizionată cu armament din Belgrad, avioanele decolează de-acolo, primesc carburanți din Belgrad. Forțele Serbiei acționează acolo ca armată regulată a unui stat puternic. În ce constă vina Belgradului? Cel puțin, repet, cel puțin în aceea că nu înoată împotriva cursului apei, cedează «partidului războiului».

Președintele Snegur, după mine, încearcă să se opună avalanșei naționaliste, întrebarea-i dacă va reuși și cît îi va sta în puteri să se opună? Cred că și Eduard Șevardnadze, de asemenea, încearcă să se opună avalanșei, dar poate că n-are sub control situația sau acționează insuficient de energic.

La Dagomîs noi am demonstrat susținerea pe toate căile anume a alegerii de-a opri alunecarea spre hău și nu avem temei să ne îndoim că Rusia e gata să acorde susținere, să dea o șansă conducerii gruzine și moldave.

— **De ce n-avem temeiuri? Căci și noi sîntem amenințați de această avalanșă?**

— Da, și la noi, din păcate, își ridică capul partidul războiului, partidul neobolșevismului. Probabil, e nevoie de o reformă radicală a structurilor noastre de forță, fostului K.G.B. și a departamentelor militare. Nicidecum nu pot să înțeleg îngrijorarea privind «diplomația zîmbetelor» atunci cînd cantități mari de armament sînt expediate și în Transcaucazia, și în Moldova. Ultima capătă ceva armament din România, dar cel mai mult parvine de la unitățile militare. În baza cărui acord toate acestea, aș vrea să întreb, cine l-a semnat? De ce militarii soluționează chestiunile politice dintre cele mai importante? Atunci cînd tancurile se transformă în forță politică independentă catastrofa devine inevitabilă!

— **Dar totuși, trebuie cumva să-i apărăm pe concetățeni... Ce e drept, nu știm cum să-i determinăm — căci nu după puritatea sîngelui... Sau poate că cetățenii Rusiei sînt toți «rusofonii»? Sau toți acei care vor să fie? Dar sînt nu puțini rusofoni și chiar ruși, care nu vor cetățenia noastră. Alții vor să aibă cetățenie dublă, sînt și unii care nu s-au determinat. Pe cine să-i apărăm?**

— E încă una din întrebările dificile. Dar se știe că există foștii cetățeni ai Uniunii care se simt lezați în drepturi, spre exemplu, în Lituania. În Estonia, unde legislația a fost supusă expertizei internaționale, totuși nu se ține cont de situația noastră fără precedent. Uneori se are în vedere strîmtorările la nivel de trai care nu pot fi categorisite juridic. În Transnistria am putea vorbi despre conflictul interetnic. Dar nici unul din aceste conflicte nu poate fi soluționat prin forță! În aceeași Transnistrie locuiesc 150 mii de ruși, iar pe restul teritoriului Moldovei — 450 de mii. Există numai două variante a acțiunilor: ori să fim consecvenți, procedînd în spiritul «tătucăi popoarelor», în spiritul GKCP-ului, ocupînd cu trupele armate aceste republici, deportînd milioane de oameni, împușcînd milioane și instaurînd un regim drastic de teroare. Sau să soluționăm pe cale pașnică conflictele, pe baza dreptului internațional, în mod civilizat. Un al treilea procedeu de apărare a rusofonilor, care locuiesc printre alte popoare, pur și simplu nu există. Doar nu vom trimite «helicoptere albastre» pentru a apăra fiecare băiat sau fetiță care pleacă la școală. Ce vom bombarda dară — orașul cu populație mixtă? Și dacă noi prin acțiunile noastre vom agrava situația, iscînd acolo rusofobia, apoi aceasta va fi cu adevărat trădare națională săvîrșită de naționali-patrioți.

Eu nu m-aș grăbi să constat cine poate fi cetățean al Rusiei și cine — nu. Dar, indubitabil, acei care vor să capete cetățenie trebuie să aibă o atare posibilitate. Sovietul Suprem urmează să adopte o lege corespunzătoare. Dar o parte considerabilă a acelora, pe care noi vrem să-i apărăm, ne roagă să nu facem aceasta! Nu se știe de ce, dar mass-media trece sub tăcere atare fapte. În timpul călătoriilor mele prin țară se apropiau oameni, reprezentanți ai asociațiilor, ai comunităților etnice și-mi spuneau, spre exemplu, că ar fi bine să-l mai domolim pe Baburin, fiindcă alocuțiunile acestuia le iese pe nas. Rușii din fostele republici unionale pot să se transforme în ostatici ai naționalpatrioților, dacă ei nu vor fi considerați drept cetățeni onești ai acestor țări, specialiști calificați și purtători ai culturii europene, dar un soi de coloană a cincea a statului imperialist. Rușii de acolo ori trebuie să plece, ori să pună mîna pe arme. O altă variantă constă în a trăi demn, a accepta legile și suveranitatea țărilor, a obține pe cale legitimă respectarea drepturilor sale. În S.U.A. locuiesc milioane de chinezi și aceștia nu se tînguie de soarta lor, dar nici nu le impun americanilor ordinele lor. Aceasta se referă întocmai și la rușii, ucrainenii din Canada.

Observați numai cum Sovietul Suprem procedează — votează suspendarea sancțiunilor împotriva Serbiei, fără a încerca măcar să pătrundă în esența lucrurilor. Dar se știe că procedînd astfel este încălcat fățiș Statutul O.N.U. Deputații ar vrea poate ca Rusia să sfideze voința comunității internaționale, inclusiv a republicilor slavone din fosta Federație a Iugoslaviei, care ne roagă să-i domolim pe belicoșii din Belgrad și caută cu speranță la Rusia, fiindcă Rusia e un stat democratic care poate să-i salveze de «P.C.U.S.-ul iugoslav», de național-patrioții și cei roșicafenii din Serbia. Dar P.C.U.S.-ul nostru și cei roși-cafenii de-ai noștri în mod logic sînt gata să-și ajutoreze confrații din Seroia.

Ceea ce are loc actualmente la noi se aseamănă cu anul 1933 din Germania, cînd o parte din democrați au început să se situeze pe pozițiile naționaliste. Evident, există probleme complicate, la care nu poți să afli răspunsuri democratice. Și încă ceva, se prea poate că oamenii sînt cuprinși de-o teamă instinctuală în fața acestei forțe oarbe. În sfîrșit, nu vrei sa te numească în public trădător al intereselor naționale. Într-adevăr, e nevoie de multă bărbăție pentru a suporta astfel de învinuiri isterice, și de aceea te cearcă ispita de a vorbi despre «Fenomenul statului de mare putere», demonstrîndu-ți astfel patriotismul.

O mare răspundere își asumă intelectualitatea, anume acei reprezentanți care se joacă «de-a patriotismul», fac jocul celor roșii-cafenii. Încă anul trecut eram prea bucuroși de diversitatea opiniilor în mass-media, iar astăzi în majoritatea ziarelor ni se vorbește despre «Fenomenul statului de mare putere». Se prea poate că următorul GKCP, cucerind puterea, va lărgi cu mult lista de ziare permise. Uneori mă și cearcă gîndul: da poate că anume pe aceasta contează unii ziariști și redactori?...

În timpul vizitei în Republica Iugoslavia am fost însoțit de jurnaliști angajați în teleserviciul T.A.S.S. Aceștia riscau mai mult decît noi, se băgau pestotlocul, fixau pe peliculă obiectiv ceea ce avea loc în Sarajevo. Și ce credeți? Televiziunea noastră nu dorește să demonstreze aceste materiale. Dar înainte gazdele și-au manifestat cointeresarea lor. Se vede că vroiau să obțină careva «favoruri propagandistice» pentru regimul din Belgrad, dar s-a vădit că armata iugoslavă luptă în Sarajevo, aceste formațiuni sînt susținute și controlate din Belgrad. Un atare film nu le-a fost de trebuință. Sovietul Suprem, adoptînd decizia cu privire la Iugoslavia, n-a vrut să afle ceea ce a văzut cu ochii lui proprii ministrul de externe al Rusiei la Sarajevo, n-a vrut să vizioneze ceea ce au filmat operatorii.

Astăzi Sovietul Suprem ne cheamă să ne dezicem de sancțiunile împotriva Serbiei, să ne dezicem de principiul inviolabilității frontierelor. Ascultînd alocuțiunile deputaților, îți vine să crezi că s-au întors timpurile de mai odinioară. Tot una și aceeași de 70 de ani: și blocurile militare, și S.U.A. sînt dușmani înveterați ai Rusiei etc. Într-adevăr, ele au fost dușmanii comunismului și vor fi din nou dușmani ai naționalpatriotismului din Rusia, la care se vede că deputații se raliază.

Cînd Sovietul Suprem se postează pe o atare poziție, unica speranță ni-i la Președinte. El rămîne a fi acea stîncă, acea unică putere reală în stare să se opună avalanșei și noi toți trebuie să ne consolidăm în jurul lui.

— **Ultima vizită a Președintelui în S.U.A., acordurile încheiate sînt supuse, după cîte știu, unei critici nimicitoare. Se zice că au fost trădate interesele naționale, dar nu i-zadar membrii Congresului l-au aplaudat de unsprezece ori pe Boris Eltîn.**

— Vizita în S.U.A. a confirmat justețea alegerii din august. Timp de 40 de ani s-au grămădit munți de armament, dar și procedînd la reducerea lui, S.U.A. — în epoca lui Gorbaciov — acționa cu multă precauție. Americanii nu vroia să audă de reducerea componentului forțelor nucleare militar-maritime, care-s principale în America. Și iată-acum, numai în decurs de cinci luni, în urma negocierilor deschise, fără a ține piatra în sîn («alegerea specialistă» — vă amintiți?) S.U.A. a căzut de acord să reducă potențialul militar-maritim de trei ori! Și nu-i aceea că noi i-am înșelat sau i-am făcut să cedeze. Pur și simplu americanii pentru prima dată i-au dat crezare lui Eltîn și echipei acestuia, vor să creadă că echipa lui e în stare să vină de hac naționalpatrioților. Dar dacă nu, dacă aceștia vor veni la putere atunci goana înarmărilor va reîncepe cu o și mai mare putere. Va fi o culme a trădării intereselor naționale!

Vreau să vă amintesc un lucru: puterea actuală din Rusia a căpătat de la popor mandatul democratic, și nu cel național-patriotard. În luna august 1991 poporul și-a confirmat alegerea, refuzînd să se supună GKCP-ului, dar astăzi platforma național-patrioților e identică cu a puciștilor. Consider că pericolul loviturii antidemocratice există: «congresul ordinar al P.C.U.S. sau revanșa aparatului. Observați numai contrastul: cît de indolent au reacționat structurile respective la evenimentele recente de lîngă «Ostankino» și de cîtă vioiciune dau dovadă față de evenimentele din Transnistria și Osetia de Sud. Tocmai o săptămînă le-a trebuit ca să împrăștie otrepele!

Nu, nu în Transnistria și în Osetia se hotărăște soarta Rusiei, ea se hotărăște aici, la Moscova, în centrul puterii de stat. Ori societatea rusească va ști din nou ca în august să respingă calea GKCP-ului și cu dinții încleștați va păși pe drumul democrației, îmbinînd țăria cu cumpătarea și subtilitatea abordării, ori, fără a soluționa conflictele interetnice, vor strămuta în Rusia și Transnistria, și Osetia Democrația în interior și metodele național-comuniste în afară sînt lucruri incompatibile. A încerca să le îmbini, a concesiona politica externă cu «ura-patrioților» e un soi de München. Căci în asemenea caz vor ieși de sub control structurile de forță — armata și securitatea, care mai devreme sau mai tîrziu se vor debarasa de învelișul democratic. Mihail Gorbaciov a încercat să meargă pe această cale în țările Baltice și a trebuit să se sprijine pe Ianaev, Kriucikov și Iazov. Iar apoi nu le-a mai fost de trebuință. Astăzi totul se poate repeta, dacă noi vom ceda forței, vom merge la compromise. Astacalea catastrofei!

Andrei OSTALSKII
(«Izvestia», nr. 151 din 1 iulie 1992).